

**RYZYO UZALEŻNIENIA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ
OD NARKOTYKÓW**

Nr 3504

Iwona Malorny

**RYZIKO UZALEŻNIENIA MŁODZIEŻY SZKOLNEJ
OD NARKOTYKÓW**

**Strategie profilaktyczne i interwencyjne
podejmowane w środowisku lokalnym**

**Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Katowice 2016**

Redaktor serii: Pedagogika
EWA WYSOCKA

Recenzent
BEATA MARIA NOWAK

Spis treści

Wprowadzenie	7
Rozdział 1	
Profilaktyka i interwencja kryzysowa wobec problemu narkomanii	
1.1. Specyfika uzależnienia od narkotyków	15
1.2. Rodzaje narkotyków oraz ich działanie	21
1.2.1. Dopalacze – specyfika i status prawny	29
1.2.2. Slang narkotykowy	34
1.3. Przyczyny używania narkotyków w ujęciu systemowym	36
1.3.1. Zachowania ryzykowne i czynniki ryzyka	36
1.3.2. Uwarunkowania globalne	42
1.3.3. Teorie socjologiczne i modele badawcze	45
1.3.4. Podejście systemowe – rodzina jako system	47
1.3.5. Rodzina a uzależnienie	51
1.4. Profilaktyka asymilatywna – nowe podejście do pracy z młodzieżą zagrożoną uzależnieniem od narkotyków	55
1.4.1. Czynniki chroniące i ich rola	60
1.4.2. Specyfika profilaktyki szkolnej – uwarunkowania i zadania	62
1.5. Interwencja kryzysowa w szkole: aspekty społeczno-prawne	68
1.5.1. Kryzysy i ich przyczyny	69
1.5.2. Procedury postępowania w sytuacjach zagrożenia dzieci i młodzieży	74
1.5.3. Schemat postępowania interwencyjnego	78
1.5.4. Regulacje prawne w zakresie narkomanii	84
1.5.5. Skuteczność działań interwencyjnych – przykładowe programy	86
1.5.6. Wskazówki dla rodziców	91
1.5.7. Pierwsza pomoc	94

Rozdział 2

Zjawisko narkomanii w środowisku szkolnym – raport z badań

2.1. Założenia metodologiczne badań własnych	99
2.2. Używanie narkotyków przez młodzież szkolną z terenu miasta Bytom	104
2.2.1. Wnioski końcowe	120
2.3. Profilaktyka narkomanii w percepcji osób uzależnionych	124
2.3.1. Wnioski końcowe	134

Rozdział 3

Projekt oddziaływań terapeutycznych „SPA dla duszy i ciała – soma i psyche w arteterapii uzależnień” – scenariusze zajęć

3.1. Ogólne informacje na temat projektu	143
3.2. Tematyka zajęć	145
3.3. Plan zajęć	146

Zakończenie	179
--------------------	-----

Aneksy	183
---------------	-----

Aneks 1. Formularz ankiety dla uczniów	183
Aneks 2. Dyspozycje do wywiadu	189

Bibliografia	191
---------------------	-----

Wykaz tabel i wykresów	201
-------------------------------	-----

Tabele	201
Wykresy	201

Summary	203
----------------	-----

Wprowadzenie

Zjawisko narkomanii w Polsce ma kilkudziesięcioletnią historię. Pierwsze sygnały świadczące o dostrzeżeniu zagrożeń, jakie niesie ze sobą problem nadużywania środków odurzających, pojawiły się w Polsce w latach 20. minionego wieku. Wtedy też narkomania zaczęła być postrzegana jako zjawisko groźne psychologicznie i społecznie, wymagające podjęcia działań zapobiegawczych¹.

W Europie od 20 lat monitoringiem problemu narkotyków i narkomanii zajmuje się Europejskie Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii (EMCDDA), powołane w 1933 roku, będące agendą Komisji Europejskiej. Efektem jego pracy jest coroczny raport przedstawiający sytuację dotyczącą narkotyków w Europie. Analiza danych pochodzących z badań służy także wspieraniu procesu podejmowania decyzji w obszarze przeciwdziałania narkomanii².

Jak wynika z monitoringu Europejskiego Centrum Monitorowania Narkotyków i Narkomanii, problem uzależnienia w naszym społeczeństwie się pogłębia, co wynika m.in. z przemian społecznych, politycznych czy gospodarczych. Zmiany te dotyczą nie tylko rodzajów i sposobów

¹ M. ABUCEWICZ: *Narkomania – problem społeczny w perspektywie konstruktywistycznej*. Warszawa 2012, s. 12.

² A. MAŁCZEWSKI: *Monitorowanie problemu narkotyków i narkomanii na poziomie lokalnym*. „Świat Problemów” 2012, nr 6 (233), s. 37.

przyjmowania środków uzależniających, ale i wartości, ideałów, mody, stylu życia. Narkotyki stają się coraz bardziej popularne i powszechnie dostępne. Stwarza to ogromne zagrożenie, zwłaszcza dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. To już problem nie tylko szkół ponadgimnazjalnych czy gimnazjalnych, lecz także podstawowych.

Okres dojrzewania jest szczególnie ważnym etapem w życiu człowieka – to czas wielkich kryzysów, wielkich zmian i niejednokrotnie wielkich tragedii. Jeśli nie pomożemy młodym ludziom przejść przez ten okres w miarę łagodnie, nie będą oni w stanie rozwijać się w sposób pełny i harmonijny, co mogliby osiągnąć, gdyby ten kryzys był mniejszy. Może to prowadzić nie tylko do popadnięcia w uzależnienie, ale również do porzucenia szkoły, rezygnacji ze studiów, zasilenia szeregów osób bezrobotnych czy nawet wejścia w konflikt z prawem³.

Wiele osób eksperymentujących z narkotykami nie ma także świadomości związanych z tym konsekwencji prawnych. A mogą być one bardzo dotkliwe. Każda osoba zażywająca jakiegokolwiek substancje psychoaktywne w okresie rozwojowym dokonuje czynu o charakterze nielegalnym. W kategoriach prawnych może to być traktowane jako przejaw demoralizacji (art. 4 par. 1 ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich, 2014). Użycie substancji psychoaktywnej przez osobę poniżej 18 roku życia jest w polskim systemie prawnym powiązane z określonymi konsekwencjami, w tym szansą na wdrożenie adekwatnej pomocy⁴.

Zwrócenie uwagi na aspekty prawne używania narkotyków ma też inne ważne uzasadnienie – a mianowicie młodzi ludzie muszą wiedzieć, że zażywając narkotyki, stanowią zagrożenie nie tylko dla siebie, lecz także dla innych. Z tego względu powinni być edukowani chociażby w zakresie skutków prowadzenia samochodu pod wpływem środków odurzających, zanim jeszcze staną się posiadaczami prawa jazdy. Taka wiedza może okazać się nastolatkom bardzo przydatna również w sytuacji, kiedy ktoś, kogo podejrzewają o używanie narkotyków, proponuje im podwiezienie własnym samochodem lub też kiedy taka osoba sama naraża swoje zdrowie i życie, chcąc prowadzić samochód pod wpływem narkotyków. Można wtedy ją przestrzec

³ P.Y. BAKUŁA: *Dziecko, adolescent, młody dorosły w systemie pomocy terapeutycznej*. „Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia” 2014, nr 3, s. 31.

⁴ K. KRZYKAWSKA, M. PIŁECKI: *Uzależnienia w wieku dorostania – czynniki ryzyka i specyfika leczenia*. „Terapia Uzależnienia i Współuzależnienia” 2014, nr 4, s. 12.

bądź podjąć natychmiastową interwencję. Jest to o tyle istotne, że sytuacje takie zdarzają się coraz częściej i to przeważnie z udziałem ludzi młodych.

Badaniu zjawiska prowadzenia pojazdów pod wpływem substancji psychoaktywnych poświęcony był program „DRUID” (*Driving Under the Influence of Drugs, Alcohol and Medicines*), realizowany w latach 2006–2011 w 13 krajach Europy, w tym także w Polsce, przy ścisłej współpracy z policją. W trakcie programu na obecność alkoholu, narkotyków i leków przebadano w sumie 50 tys. kierowców (w Polsce – 4 tys.). Jak wynika z badań, u 2,53% ogółu badanych kierowców wykryto substancje psychoaktywne inne niż alkohol (przy czym w statystykach nie uwzględniono osób będących pod wpływem dopalaczy). Badania wykazały również brak świadomości kierowców w aspekcie wpływu substancji psychoaktywnych na sprawność psychomotoryczną oraz konsekwencji płynących z prowadzenia pojazdów pod ich wpływem. We wrześniu 2015 roku z inicjatywy Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii (KBPN) ruszyła ogólnopolska kampania *Po narkotykach rozum wysiada*, mająca na celu uświadomienie młodzieży, że prowadzenie samochodu pod wpływem narkotyków może skończyć się tragicznie – i to nie tylko dla kierowcy, lecz także dla pasażerów i innych uczestników ruchu drogowego. W ramach kampanii powstała strona internetowa www.rozumwysiada.pl, na której można znaleźć materiały przydatne do wykorzystywania m.in. na zajęciach profilaktycznych⁵.

Najnowszy raport narkotykowy z 2015 roku alarmuje, że każdego tygodnia wykrywane są średnio dwie nowe substancje psychoaktywne – w 2014 roku wykryto ich w sumie 101. Obecnie unijny system wczesnego ostrzegania monitoruje ponad 450 nowych substancji psychoaktywnych. Pomimo rosnącej popularności nowych środków odurzających nadal powszechnie stosowane są tzw. tradycyjne narkotyki. Z raportu wynika ponadto, że najczęściej zażywany przez Polaków środkiem psychoaktywnym są konopie indyjskie. W przypadku amfetaminy odsetek ten wynosi 2,9%, ecstasy – 1,1%, a kokainy – 0,9%. Konopie indyjskie w dalszym ciągu pozostają najpopularniejszym narkotykiem w Europie. Przynajmniej raz sięgnęło po nie 12,2% osób w wieku od 15 do 64 lat (23,3% osób w wieku od 16 do 64 lat), a niemal 1% zażywa konopie codziennie. Warto podkreślić, że 80% konfiskat dotyczy właśnie konopi. W 2013 roku w Unii Europejskiej

⁵ A. POLEGANOW: *Po narkotykach rozum wysiada*. „Świat Problemów” 2015, nr 10 (273), s. 31–32.

zgłoszono 671 tys. konfiskat konopi indyjskich oraz 30 tys. konfiskat plantacji. Z konopiami związana jest także większość zgłoszonych przestępstw narkotykowych w Europie. Badania wykazały również wzrost liczby poważnych problemów zdrowotnych wynikający ze zwiększającej się dostępności konopi indyjskich o wysokiej sile działania. Coraz większym zagrożeniem stają się dopalacze, często pozyskiwane za pośrednictwem internetu. Jak wynika z analizy badań, w ostatnim czasie zidentyfikowano ok. 650 serwisów internetowych sprzedających dopalacze Europejczykom⁶.

W Polsce, według szacunków Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, żyje ok. 120 tys. osób uzależnionych od narkotyków. Z racji swojej choroby i jej charakteru często są one w posiadaniu niewielkich ilości substancji psychoaktywnych i tym samym stają się potencjalnymi „klientami” wymiaru sprawiedliwości. Co więcej, badania pokazują, że uzależnia się co dziesiąty użytkownik substancji psychoaktywnych. Przy 100 tys. uzależnionych daje nam to liczbę przynajmniej miliona użytkowników⁷.

Niniejsze opracowanie jest próbą odpowiedzi na pytanie o możliwości zapobiegania rozprzestrzenianiu się zjawiska narkomanii. Chociaż w Polsce na szeroką skalę prowadzona jest profilaktyka narkotykowa (akcje i kampanie profilaktyczne, projekty profilaktyczne realizowane w różnych instytucjach oświatowych itp.), to wyraźnie widać, że nie są to środki wystarczające. Pomimo stosowania różnego rodzaju działań profilaktycznych czy interwencyjnych zjawisko narkomanii w dalszym ciągu generuje w Polsce wysokie koszty finansowe oraz społeczne. Książka ma zatem na celu głównie zwrócenie uwagi na determinanty jakości działań profilaktycznych oraz interwencyjnych, zwłaszcza w odniesieniu do dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. Szkoła jest bowiem drugim po rodzinie środowiskiem wychowawczym, które ma dawać młodym ludziom możliwość zaspokajania

⁶ *Europejski Raport Narkotykowy. Tendencje i osiągnięcia*, Luksemburg 2015 (online). Dostępny w internecie: www.emcdda.europa.eu/attachements.cfm/att_239505_PL_TDAT15001PLN.pdf [data dostępu: 15.12.2015]; zob. też: *Raport narkotykowy 2015: heroina coraz mniej modna, marihuana nadal najpopularniejsza* (online). Dostępny w internecie: www.europarl.europa.eu/news/pl/news-room/content/20150616STO66706/html/Raport-narkotykowy-heroina-coraz-mniej-modna-marihuana-nadal-najpopularniejsza [data dostępu: 01.12.2015].

⁷ A. SIENIAWSKA: *Raport rzecznika praw osób uzależnionych 2012/13. Część prawna. Kontekst prawny*. Warszawa 2013, s. 12–13.

potrzeb rozwojowych, a jednocześnie chronić ich przed zagrożeniami, wliczając w to te związane z uzależnieniami, m.in. od narkotyków.

Z raportu kontroli przeprowadzonej przez Najwyższą Izbę Kontroli (NIK) opublikowanego w 2013 roku pt. *Profilaktyka narkomanii w szkołach* wynika, że ponad 31% uczniów było świadkiem zażywania narkotyków na terenie szkoły lub słyszało o tym z wiarygodnego źródła. Aż 17% było świadkiem sprzedaży narkotyków na terenie szkoły lub o tym słyszało. Ponad 28% ankietowanych nauczycieli przyznaje, że w ich szkołach występuje problem zażywania narkotyków przez uczniów. Tylko w czasie objętym kontrolą w prawie jednej trzeciej szkół miały miejsce incydenty związane z narkotykami, przy których – zgodnie z procedurami – konieczne było wezwanie rodziców i policji. W większości skontrolowanych szkół profilaktyka narkotykowa ograniczała się do poruszania tematu uzależnienia od narkotyków podczas lekcji wychowawczych, prowadzonych często przez nieprzygotowanych do tego nauczycieli. Zauważono, że szkoły nie wykorzystują skutecznych i sprawdzonych programów profilaktycznych, rekomendowanych w europejskiej bazie programów EDDRA (*Exchange on Drug Demand Reduction Action*) czy w krajowym Systemie Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego. Ponadto okazało się, że dyrektorzy placówek oświatowych często w ogóle o tych programach nie wiedzą. Większość programów profilaktycznych poddanych ocenie przez NIK została oceniona negatywnie pod względem jakości – ich realizacja przebiegała powierzchownie i często nierzetelnie, stąd też skuteczność zaplanowanych w nich działań była bardzo niska lub nieznana. Kolejny zarzut wysunięty przez NIK dotyczył powielania tych samych programów z roku na rok – bez dokonywania oceny ich skuteczności i adekwatności⁸.

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi regulacjami prawnymi do realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania narkomanii w Polsce – obejmujących m.in. promocję zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia, informowanie o szkodliwości środków odurzających i substancji psychotropowych oraz działalność interwencyjną – zobowiązane są odpowiednie organy administracji rządowej, instytucje przez nie nadzorowane oraz samorządy

⁸ M. PRZYBYSZ-ZARĘBA, T. BUTVILAS: *Profilaktyka narkomanii w szkołach*. „Pedagogika Społeczna” 2014, nr 3 (53), s. 112–113; zob. też: Raport Najwyższej Izby Kontroli *Profilaktyka narkomanii w szkołach. Informacja o wynikach kontroli* (online). Dostępny w internecie: <https://www.nik.gov.pl/plik/id,5334,vp,6917.pdf> [data dostępu: 01.12.2015].

lokalne. Szkoła i inne placówki funkcjonujące w ramach systemu oświaty mają ściśle określone kompetencje w zakresie profilaktyki uniwersalnej i udzielania pomocy uczniom zagrożonym uzależnieniem. Od 2002 roku wprowadzono ustawowy obowiązek realizacji szkolnego programu profilaktyki problemów dzieci i młodzieży, spójnego z programem wychowawczym szkoły. Szkoła jest zatem zobligowana do rozpoznawania symptomów niedostosowania społecznego uczniów oraz wczesnego podejmowania odpowiednich działań profilaktycznych i wychowawczych poprzez m.in. udzielanie uczniom zagrożonym narkomanią i ich rodzicom pomocy psychologiczno-pedagogicznej, informowanie o szkodliwości narkotyków, a także podejmowanie stosownych kroków interwencyjnych w sytuacjach kryzysowych. Szkoły powinny mieć opracowane i wdrożone procedury reagowania na sytuacje zażywania narkotyków przez uczniów lub popełniania przez nich czynów karalnych, a przy prowadzeniu działań profilaktycznych oraz interwencyjnych ściśle współpracować z poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, do zadań których należy m.in. profilaktyka uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży oraz udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży z grup ryzyka. Oprócz poradni pedagogiczno-psychologicznej osoby zagrożone uzależnieniem od narkotyków powinny również otrzymać pomoc ze strony specjalistycznych placówek opiekuńczo-wychowawczych (światlice socjoterapeutyczne) oraz punktów konsultacyjnych, poradni profilaktyki i terapii uzależnień, gdzie często realizuje się programy edukacyjne i psychokorekcyjne. Placówki te funkcjonujące w środowisku lokalnym są prowadzone przez samorządy, organizacje pozarządowe, związki wyznaniowe, Kościoły, grupy samopomocy i osoby prywatne⁹.

Dane pochodzące z raportów są dowodem na to, jak wiele pozostało jeszcze do zrobienia w kwestii profilaktyki i pomocy osobom zagrożonym uzależnieniem od narkotyków. Żywię głęboką nadzieję, że niniejsza praca będzie stanowić zachętę do podejmowania nowych wyzwań, wprowadzania

⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. 2005 Nr 179, poz. 1485) z późn. zm.; zob. też: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem (Dz. U. 2003 Nr 26, poz. 226); Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 11 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. 2002 Nr 5, poz. 46).

innowacyjnych rozwiązań oraz autorskich strategii profilaktycznych, zwłaszcza przez osoby zajmujące się na co dzień nauczaniem, wychowaniem oraz profilaktyką uzależnień.

Książka składa się z trzech rozdziałów. W pierwszym poruszane są zagadnienia związane ze specyfiką uzależnienia od narkotyków pod kątem przyczyn uzależnienia, sposobów zapobiegania oraz strategii interwencyjnych. W tej części opisano również koncepcję profilaktyki asymilatywnej prezentującą nowe podejście do pracy z młodzieżą zagrożoną uzależnieniem od narkotyków.

W drugim rozdziale przedstawiono założenia metodologiczne badań własnych, które wyznaczyły kierunek przebiegu procesu badawczego przeprowadzonego zgodnie ze ściśle określonymi procedurami i przyjętą strategią badawczą. W tej części omówiono również wyniki badań zrealizowanych na terenie Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu w 2014 roku. Obejmują one analizę badań ankietowych oraz danych pochodzących z wywiadów z osobami uzależnionymi będącymi klientami wspomnianej placówki.

Trzeci rozdział to propozycja scenariuszy zajęć w ramach autorskiego projektu działań terapeutycznych opracowanego w oparciu o wnioski płynące z badań i w duchu profilaktyki asymilatywnej.

W tym miejscu chciałabym bardzo serdecznie podziękować pani recenzent prof. dr hab. Beacie Marii Nowak za szczegółową i wnikliwą analizę mojego opracowania oraz wiele cennych wskazówek, uwag i sugestii, które niewątpliwie przyczyniły się do podwyższenia wartości merytorycznej tej pracy.

Podczas pracy nad niniejszą publikacją niezwykle motywujący i inspirowający był dla mnie kontakt z panią prof. dr hab. Ewą Syrek oraz panią prof. dr hab. Anną Nowak. To duże wyróżnienie i zaszczyt pracować w gronie tak wspaniałych i kompetentnych osób, od których mam możliwość uczenia się na co dzień. Bardzo za to dziękuję.

Serdeczne podziękowania chciałabym złożyć również pani dyrektor Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom w Bytomiu mgr Bożenie Malik za umożliwienie mi przeprowadzenia badań na terenie placówki, a nade wszystko za wsparcie oraz ogromne zaangażowanie w wieloletnią pracę na rzecz drugiego człowieka.

Wykaz tabel i wykresów

Tabele

TABELA 1. Narkotyki i ich działanie na organizm człowieka	24
---	----

Wykresy

WYKRES 1. Ankietowani według typów szkół	104
WYKRES 2. Dostępność narkotyków w szkole i poza nią według rodzajów – udział procentowy w ogóle odpowiedzi oraz we wszystkich odpowiedziach pozytywnych	106
WYKRES 3. Główne kanały dystrybucji narkotyków	107
WYKRES 4. Odpowiedzi respondentów na pytanie o to, czy kiedykolwiek zażyli narkotyk	108
WYKRES 5. Częstotliwość zażywania narkotyków przez badanych	109
WYKRES 6. Wiek osób zażywających narkotyki w opinii respondentów	110
WYKRES 7. Osoby, od których ankietowani pozyskują narkotyki	111
WYKRES 8. Sposoby spędzania czasu wolnego przez młodzież	112
WYKRES 9. Powody sięgania po narkotyki przez młodzież szkolną	114
WYKRES 10. Odpowiedzi respondentów na pytanie o to, czy rozmawiano z nimi o konsekwencjach zażywania narkotyków	115
WYKRES 11. Skutki prawne związane z używaniem i dystrybucją narkotyków według respondentów	116
WYKRES 12. Sugerowane przez badanych sposoby, w jakie należy informować o zagrożeniach związanych z kontaktem z narkotykami	117
WYKRES 13. Sugerowane przez respondentów sposoby, w jakie można pomóc osobie uzależnionej	118
WYKRES 14. Osoby godne zaufania w ocenie ankietowanych	119

Iwona Malorny

**Risk of drug addiction among school youth.
Prophylactic and interventional strategies undertaken
in the local environment**

Summary

The book addresses an issue of drug abuse, which is becoming a growing social problem in Poland. The socio-economic and political changes in recent years have increased the number of factors detrimental to children and youth. As a result of this, increasingly more young people turn to psychoactive substances. What is particularly alarming is the increasingly younger age of children who begin to use a substance. Hence, the following book is addressed mainly to teachers/educators/parents with an aim to provide them with indispensable knowledge to help them protect children and youth from the hazards and consequences of drug abuse. This monograph presents the latest trends in addiction prophylaxis and interventional strategies to be employed in the event of hazards to life and health with persons under the influence. It also prompts for reflection on the quality, adequacy and efficacy of the prophylactic actions undertaken by specialists.

Drug addiction inflicts irreparable harm in every sphere of human life. Its enormous social costs make the intensification of actions aimed to curb substance abuse an urgent social need. As shown by the reports from the NIK (Supreme Chamber of Control), actions were initiated in Poland to create a comprehensive drug abuse prophylaxis system for school children and youth at all levels of education. These encompass mainly designing projects to prevent drug abuse at particular administrative levels (including schools) and assigning specific tasks to appropriate authorities, institutions

and entities. However, the so far implemented actions have not produced sufficient prophylaxes, and the quality of actions undertaken within the framework of these projects turned out to be inadequate to the scale and significance of the problem.

The book consists of three chapters. Chapter one discusses the issues relevant to drug abuse including the causes, ways of prevention and strategies of intervention. It also presents the conception of assimilative prophylaxis, which is a new approach towards work with youth at risk of drug addiction.

Chapter two presents the methodological premises for author's own research, which was conducted according to clearly defined procedures and research strategy. It also analyses the results of studies on premises of Centrum Interwencji Kryzysowej i Przeciwdziałania Uzależnieniom (Centre for Crisis Intervention and Addictions Prevention) in Bytom in 2014. They encompass an analysis of survey data and data obtained from interviews with the addicted persons treated in the above mentioned institution.

Chapter three proposes scenarios for classes within the framework of the author's own project of therapeutic actions based on the conclusions of research and founded in assimilative prophylaxis. This project was implemented in Katolicki Ośrodek Rehabilitacyjno-Wychowawczy „Dom Nadziei” (Catholic Rehabilitation-Education Centre „House of Hope”) in Bytom on a stationary round-the-clock ward for therapy and rehabilitation of youth.

Redakcja i korekta
DOMINIKA KIELAN

Projekt okładki
MARIUSZ BIENIEK

Projekt graficzny i skład
MARIUSZ BIENIEK

Fotografia na okładce
MARIUSZ BIENIEK

Copyright © 2016 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-8012-848-4
(wersja drukowana)

ISBN 978-83-8012-849-1
(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
[e-mail:wydawus@us.edu.pl](mailto:wydawus@us.edu.pl)

Wydanie I. Ark. druk. 13. Ark. wyd. 9,5.
Papier offset, kl. III, 90 g Cena 20 zł (+VAT)

Druk i oprawa: TOTEM.COM.PL Sp. z o.o. Sp.K.
ul. Jacewska 89, 88-100 Inowrocław